

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

D E C I Z I E

cu privire la admiterea recursurilor

în cauza civilă

Întreprinderea Mixtă „Fortagro-Com” SRL împotriva Ministerului
Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a
Republicii Moldova

(constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil și
repararea prejudiciului moral)

împotriva deciziei din 25 februarie 2025 a Curții de Apel Centru,

Dosarul nr. 2rac-83/25
NR. PIGD 2-23115495-01-2rac-21082025

Stabilirea eronată a cuantumului prejudiciului moral acordat în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.
--

Judecătoria Chișinău, sediul Centru - jud. G. Grozav
Curtea de Apel Centru - jud. M. Anton, C. Roșca, D. Dulghieru

8 octombrie 2026
Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Procuratura Generală a Republicii Moldova,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Diana Stănilă, *Președinte,*

Ana Cucerescu,

Gheorghe Stratulat, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 8 august 2023, avocatul Valeriu Bargan, în interesele ÎM „Fortagro-Com” SRL, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, solicitând constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei penale într-un termen rezonabil, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că urmărirea penală în cauza penală nr. 2014190026 a fost pornită la 15 ianuarie 2014 de către organul de urmărire penală al IP Comrat, având ca obiect investigarea unor pretinse fapte de insolvabilitate intenționată a ÎM „Vegfrutis” SRL. Potrivit materialelor cauzei, persoanele responsabile de administrarea întreprinderii ar fi transmis către SRL „Basarabia-Agroexpert” utilaje și bunuri imobile în valoare de aproximativ 46 000 000 lei, societate aflată sub controlul acelorași persoane, fapt care ar fi determinat imposibilitatea ÎM „Vegfrutis” SRL de a-și executa obligațiile față de creditorii și plasarea acesteia în procedura de insolvabilitate.

3. Reclamantul a susținut că interesele sale în cadrul cauzei penale derivă din raporturile contractuale existente între ÎM „Fortagro-Com” SRL și ÎM „Vegfrutis” SRL. Astfel, la 27 martie 2009, între cele două societăți a fost încheiat contractul de parteneriat nr. 01/03-09 privind desfășurarea în comun a activității de producere a concentratului de suc de mere. În temeiul acestui contract, ÎM „Fortagro-Com” SRL urma să procure utilaj tehnologic în valoare de 500 000 euro, iar plata urma să fie efectuată prin livrarea către ÎM „Vegfrutis” SRL a 700 tone de concentrat de suc de mere.

4. În executarea obligațiilor contractuale, la 16 aprilie 2009, ÎM „Fortagro-Com” SRL a livrat către ÎM „Vegfrutis” SRL 500 tone de concentrat de suc de mere în valoare de 4 011 744 lei, echivalentul a 269 400,04 euro, iar la 22 aprilie 2009 a procurat de la aceasta aparatajul prevăzut în contract, fapt confirmat prin factura fiscală nr. XT1707599.

5. Ulterior utilajul procurat de ÎM „Fortagro-Com” SRL și utilizat în procesul de producție a fost transmis în folosință către SRL „Basarabia-Agroexpert”, societate controlată de aceleași persoane care administrau ÎM „Vegfrutis” SRL. Totodată, persoanele responsabile ar fi inclus în mod fraudulos aceste bunuri în patrimoniul ÎM „Vegfrutis” SRL, deși acestea fuseseră deja înstrăinate către ÎM „Fortagro-Com” SRL. În cadrul urmăririi penale s-ar fi constatat că, începând cu anul 2010, utilajul respectiv a continuat să fie exploatat de SRL „Basarabia-Agroexpert”, generând venituri rezultate din utilizarea bunurilor pretins dobândite ilicit.

6. Reclamantul a menționat că, pe parcursul investigațiilor, cauza penală a fost transmisă succesiv între mai multe organe de urmărire penală. Astfel, în anul 2016 dosarul a fost retras de la organele de poliție și transmis Procuraturii Anticorupție. Ulterior, la acesta au fost conexe mai multe cauze penale pornite pentru infracțiuni de escrocherie, delapidare, falsificare de probe, insolvabilitate și alte infracțiuni economice, fapt care a extins considerabil obiectul investigațiilor.

7. Prin ordonanțele procurorului din 06 septembrie 2017 și 20 octombrie 2017, ÎM „Fortagro-Com” SRL a fost recunoscută în calitate de parte vătămată și parte civilă în cadrul procesului penal. În continuare, pentru garantarea reparării prejudiciului pretins, prin ordonanța din 14 septembrie 2018 a fost dispusă aplicarea sechestrului asupra bunurilor revendicate de reclamant, măsură executată la 30 noiembrie 2018.

8. Potrivit susținerilor reclamantului, în pofida importanței cauzei și a valorii considerabile a bunurilor vizate, urmărirea penală a fost marcată de numeroase transferuri ale dosarului între diferite autorități. Cauza a fost retrasă de la Procuratura Anticorupție și transmisă Procuraturii UTA Găgăuzia, ulterior Centrului Național Anticorupție, apoi diferitor subdiviziuni ale acestuia, pentru ca în final să revină în gestiunea organelor specializate. Aceste schimbări repetate de competență ar fi contribuit, în opinia reclamantului, la tergiversarea excesivă a investigațiilor.

9. Reclamantul a invocat că inclusiv reprezentanții Procuraturii Generale au constatat caracterul îndelungat al urmăririi penale, fiind formulate indicații exprese privind accelerarea investigațiilor și adoptarea unei soluții procesuale într-un termen restrâns. Cu toate acestea, cauza a continuat să fie examinată fără progrese semnificative

10. Acesta a susținut că, prin ordonanța procurorului din 19 septembrie 2020, s-a dispus încetarea urmăririi penale în privința unor persoane investigate, scoaterea altor persoane de sub urmărire penală și clasarea cauzei penale. Ulterior, prin ordonanța procurorului ierarhic superior din 22 octombrie 2020, soluțiile adoptate au fost modificate, fiind dispusă scoaterea integrală de sub urmărire

penală a persoanelor vizate pentru lipsa elementelor constitutive ale infracțiunilor investigate.

11. ÎM „Fortagro-Com” SRL a contestat aceste soluții procesuale, iar prin încheierea Judecătoriei Cahul din 5 martie 2021 au fost declarate nule atât ordonanța de clasare, cât și ordonanța procurorului ierarhic superior, fiind dispusă reluarea urmăririi penale și obligarea procurorului să înlăture deficiențele constatate de instanță. Această soluție a fost menținută prin decizia Curții de Apel Cahul din 17 mai 2021.

12. În perioada anilor 2021–2023, a formulat în repetate rânduri cereri către Procurorul General și Procuratura Anticorupție prin care a solicitat retragerea cauzei din gestiunea organului de urmărire penală competent, transmiterea acesteia altor structuri specializate, precum și intervenția conducerii procuraturii pentru accelerarea examinării dosarului. Deși unele cereri au fost respinse, autoritățile au recunoscut în mod repetat durata excesivă a investigațiilor și au dispus monitorizarea permanentă a modului de desfășurare a urmăririi penale.

13. Totodată, reclamantul a susținut că măsurile asigurătorii dispuse în anul 2018 nu au fost executate efectiv, iar, bunurile sechestrate au continuat să fie utilizate și exploatate de persoanele investigate, fără ca organul de urmărire penală să întreprindă măsurile necesare pentru conservarea acestora. În acest sens, la 25 aprilie 2023 a solicitat aplicarea sigiliilor asupra bunurilor sechestrate, însă cererea i-a fost respinsă de procuror. Ulterior, prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 21 iulie 2023, au fost declarate nule ordonanțele procurorilor prin care fusese respinsă solicitarea sa, iar procurorul a fost obligat să reexamineze cererea și să înlăture încălcările constatate.

14. Deși la 27 martie 2023 urmărirea penală fusese declarată finalizată, prin ordonanța din 13 iunie 2023 aceasta a fost reluată, fiind necesară efectuarea unor noi acțiuni procesuale. În consecință, la data depunerii acțiunii, cauza penală se afla încă în faza urmăririi penale, fără existența unei soluții definitive, deși de la pornirea acesteia trecuseră mai mult de nouă ani.

15. Reclamantul a susținut că urmărirea penală se desfășoară de peste nouă ani fără adoptarea unei soluții definitive, durata excesivă a investigațiilor fiind imputabilă autorităților competente. Considerând că această situație i-a cauzat incertitudine juridică și prejudicii morale, a solicitat constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei într-un termen rezonabil, încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, a prejudiciului moral în cuantum de 1 000 000 lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

16. Prin [hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 30 noiembrie 2023](#), acțiunea înaintată de ÎM „Fortagro-Com” SRL a fost admisă parțial. S-a constatat încălcarea dreptului reclamantului la examinarea într-un termen rezonabil a cauzei penale nr. 2014190026, pornită la 15 ianuarie 2014 de organul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție Comrat. S-a dispus încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul ÎM „Fortagro-Com” SRL a suma de 50 000 lei cu titlu de prejudiciu moral. În rest, pretențiile reclamantului au fost respinse ca neîntemeiate.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

17. La 4 decembrie 2023, avocatul Valeriu Bargan, în interesele ÎM „Fortagro-Com” SRL, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 30 noiembrie 2023. Ulterior, la 02 februarie 2024, acesta a prezentat motivele apelului, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

18. La 8 decembrie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 30 noiembrie 2023. Ulterior, la 05 martie 2024, a prezentat motivele apelului, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii contestate în partea admiterii acțiunii și pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral.

19. La 18 februarie 2025, Procuratura Generală a depus cerere de alăturare la apelul declarat de Ministerul Justiției împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 30 noiembrie 2023, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii în partea admiterii acțiunii și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

20. Prin [decizia Curții de Apel Centru din 25 februarie 2025](#), a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și cererea de alăturare la apel depus de Procuratura Generală. S-a admis apelul declarat de avocatul Bargan Valeriu în interesele ÎM „Fortagro-Com” SRL. S-a modificat hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Centru din 30 noiembrie 2023 în partea cuantumului prejudiciului moral, majorând despăgubirea acordată reclamantului de la 50 000 lei la 1 000 000 lei.

21. Instanța de apel a reținut că prima instanță a constatat întemeiat încălcarea dreptului ÎM „Fortagro-Com” SRL la examinarea într-un termen rezonabil a cauzei penale nr. 2014190026, pornită la 15 ianuarie 2014 de organul de urmărire penală

al Inspectoratului de Poliție Comrat. În cadrul căreia ÎM „Fortagro-Com” SRL a fost recunoscută în calitate de parte vătămată prin ordonanța din 6 septembrie 2017 și în calitate de parte civilă prin ordonanța din 20 octombrie 2017, iar până la depunerea acțiunii în temeiul Legii nr. 87/2011 cauza penală nu fusese soluționată.

22. S-a reținut că, pe parcursul urmăririi penale, cauza a fost transmisă succesiv între mai multe organe de urmărire penală și procuraturi, inclusiv Procuratura Anticorupție, Procuratura UTA Găgăuzia și Centrul Național Anticorupție, fiind totodată conexe mai multe cauze penale privind infracțiuni economice. Aceste împrejurări au confirmat caracterul complex al cauzei, însă nu au justificat durata excesivă a procedurii.

23. Instanța de apel a observat că însăși Procuratura Generală a atras atenția asupra caracterului îndelungat al urmăririi penale și asupra necesității accelerării acesteia, cu efectuarea actelor procesuale într-un termen restrâns și adoptarea unei soluții legale și întemeiate.

24. Totodată, instanța de apel a reținut că soluțiile procesuale de încetare, clasare și scoatere de sub urmărire penală adoptate în anul 2020 au fost ulterior anulate de instanța de judecată, fiind dispusă reluarea urmăririi penale și înlăturarea încălcărilor constatate. Această situație a demonstrat existența unor deficiențe în desfășurarea urmăririi penale.

25. Instanța de apel a mai constatat că reclamantului nu i se putea imputa tergiversarea procedurii. Dimpotrivă, ÎM „Fortagro-Com” SRL a formulat în mod repetat cereri și plângeri prin care a solicitat accelerarea urmăririi penale, retragerea cauzei din gestiunea unor organe de urmărire penală și luarea măsurilor necesare pentru protejarea bunurilor sechestrate.

26. În același timp, instanța de apel a reținut importanța deosebită a cauzei pentru reclamant, având în vedere calitatea acestuia de parte vătămată și parte civilă, valoarea considerabilă a bunurilor vizate, aplicarea sechestrului asupra acestora, precum și incertitudinea juridică generată de lipsa unei soluții definitive pe parcursul unei perioade îndelungate.

27. Instanța de apel a subliniat că durata urmăririi penale, transferurile repetate ale cauzei, reluarea urmăririi penale după finalizarea acesteia și anularea unor ordonanțe de către instanțele de judecată au afectat efectiv posibilitatea reclamantului de a-și valorifica drepturile procesuale și patrimoniale în cadrul cauzei penale.

28. În aceste condiții, instanța de apel a respins argumentele Ministerului Justiției și ale Procuraturii Generale privind netemeinicia hotărârii primei instanțe, reținând că autoritățile nu au prezentat probe apte să demonstreze lipsa încălcării dreptului la examinarea cauzei într-un termen rezonabil. Totodată, a respins argumentul potrivit căruia ÎM „Fortagro-Com” SRL nu ar fi probat depunerea acțiunii civile în cadrul procesului penal, constatând că, potrivit materialelor cauzei, reclamantul a depus acțiunea civilă la 10 octombrie 2017.

29. În ceea ce privește prejudiciul moral, instanța de apel a reținut că suma de 50 000 lei acordată de prima instanță nu reflecta în mod corespunzător durata încălcării, complexitatea cauzei, conduita autorităților, importanța procesului pentru reclamant și consecințele generate de menținerea îndelungată a stării de incertitudine. Raportând circumstanțele cauzei la criteriile prevăzute de Legea nr. 87/2011 și la principiul echității, instanța de apel a apreciat că suma de 1 000 000 lei reprezintă o satisfacție echitabilă, rezonabilă și proporțională pentru prejudiciul moral cauzat ÎM „Fortagro-Com” SRL prin încălcarea dreptului la examinarea cauzei penale într-un termen rezonabil.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

30. La 21 august 2025, Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Centru din 25 februarie 2025, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca neîntemeiată.

31. În motivarea recursului, a invocat că instanța de apel a apreciat eronat circumstanțele cauzei, fără a ține seama de complexitatea cauzei penale nr. 2014190026, reflectată prin numărul cauzelor conexe, gravitatea infracțiunilor investigate, volumul actelor procesuale efectuate și numărul participanților implicați. Totodată, a susținut că durata urmăririi penale a fost determinată de necesitatea efectuării unor investigații complexe și de contestarea repetată a actelor procesuale, iar anumite perioade, inclusiv cele dintre clasarea și reluarea urmăririi penale, precum și dintre terminarea și reluarea acesteia, nu puteau fi imputate organului de urmărire penală.

32. A susținut că instanța de apel nu ar fi ținut cont de faptul că urmărirea penală a fost finalizată, rechizitoriul fiind întocmit la 7 august 2023 și cauza expediată spre examinare în fond Judecătoriei Comrat, sediul Central. Or, această circumstanță contrazice concluzia instanței de apel privind lipsa unei soluții în cauza penală.

33. Recurenta a mai invocat inaplicabilitatea art. 6 § 1 din Convenția Europeană, sub aspect penal, în privința persoanelor care nu au calitatea de acuzat,

susținând că partea vătămată sau partea civilă poate invoca durata procedurii penale doar în măsura în care aceasta afectează examinarea acțiunii civile formulate în cadrul procesului penal.

34. În privința prejudiciului moral, a susținut că acordarea acestuia nu operează automat ca urmare a constatării încălcării termenului rezonabil, iar reclamantul urma să demonstreze existența prejudiciului, legătura de cauzalitate și caracterul echitabil al sumei solicitate. Or, suma de 1 000 000 lei acordată de instanța de apel este nejustificată, disproporționată și nu corespunde criteriilor de echitate.

35. La 28 august 2025, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Centru din 25 februarie 2025, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii formulate de ÎM „Fortagro-Com” SRL ca neîntemeiată.

36. În motivarea recursului, Ministerul Justiției a invocat că hotărârile instanțelor inferioare au fost pronunțate cu interpretarea eronată a Legii nr. 87/2011 și cu abatere de la jurisprudența Curții Supreme de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului în materia reparării prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la examinarea cauzei într-un termen rezonabil, temeiurile de casare fiind încadrate în prevederile art. 432 alin. (1) lit. a) și lit. e) din Codul de procedură civilă.

37. Recurentul a susținut că instanțele inferioare au apreciat formal durata procedurii penale nr. 2014190026, limitându-se la calculul perioadei de examinare a cauzei, fără a analiza în mod efectiv complexitatea acesteia, numărul cauzelor penale conexe, gravitatea infracțiunilor investigate, volumul probatoriului administrat, numărul participanților implicați și dificultatea investigațiilor efectuate.

38. Totodată, a susținut că durata urmăririi penale a fost determinată de caracterul complex al cauzei, de transferarea acesteia între diferite organe de urmărire penală, de necesitatea efectuării unor multiple acțiuni procesuale și de contestarea repetată a actelor procesuale de către participanții la proces, circumstanțe care nu pot fi imputate autorităților statului.

39. Recurentul a mai invocat că instanțele inferioare nu au acordat importanța cuvenită faptului că acțiunea civilă formulată de ÎM „Fortagro-Com” SRL în cadrul procesului penal a fost asigurată prin aplicarea sechestrului asupra bunurilor revendicate încă din anul 2018, fiind astfel garantată posibilitatea valorificării eventualelor pretenții patrimoniale.

40. În susținerea poziției sale, Ministerul Justiției a făcut trimitere la jurisprudența Curții Supreme de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului,

că despăgubirile acordate în cauze similare au fost semnificativ mai reduse decât cele stabilite în prezenta cauză, chiar și în situații în care durata procedurilor a fost comparabilă sau mai mare.

41. În acest sens, recurentul a susținut că instanța de apel nu a motivat în mod suficient majorarea cuantumului prejudiciului moral de la 50 000 lei la 1 000 000 lei și nu a indicat criterii obiective care să justifice o asemenea despăgubire, suma acordată fiind vădit disproporționată în raport cu circumstanțele cauzei și cu standardele jurisprudențiale existente.

42. De asemenea, recurentul a susținut că instanțele inferioare nu au analizat în mod corespunzător raportul motivat privind respectarea termenului rezonabil și nu au identificat o conduită culpabilă a autorităților care să justifice constatarea încălcării dreptului reclamantului la examinarea cauzei într-un termen rezonabil. În acest sens, a invocat jurisprudența Curții Supreme de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului, inclusiv cauzele Vitalie Țigănașu împotriva Ministerului Justiției, Veaceslav Moscovici împotriva Ministerului Justiției și Vataga împotriva Republicii Moldova, susținând că despăgubirile acordate în prezenta cauză sunt vădit disproporționate în raport cu cuantumul stabilite în cauze similare.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

43. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

44. Art. 431 din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție. (2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători. (3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție. (4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

45. Art. 440 alin.(3) din Codul de procedură civilă:

„Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

46. Art. 442 din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.

(2) În recurs nu pot fi administrate noi probe, cu excepția celor care dovedesc cheltuielile de judecată și despăgubirile menționate la art. 372 alin. (3). Aprecierea probelor dată de prima instanță și de instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeinic art. 432 alin. (1) lit. e) sau în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudicare. La examinarea recursului, prevederile art. 372 se aplică în mod corespunzător.

(3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

47. Art. 444 din Codul de procedură civilă:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art. 432 alin. (1) lit. b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

48. Art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă:

„Instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.”

49. Art. 432 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă:

„Recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție.”

50. Art. 373 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. (2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces. (5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

51. Art. 12 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească soluționează cauzele civile în temeiul Constituției Republicii Moldova, al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, al hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, al hotărârilor Curții Constituționale, al legilor organice și ordinare, al hotărârilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale și ale autorităților administrației publice locale. În cazurile prevăzute de lege, instanța aplică uzanțele dacă acestea nu contravin ordinii publice și bunelor moravuri.”

52. Art. 118 din Codul de procedură civilă:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.”

53. Art.121 din Codul de procedură civilă:

„Instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.”

54. Art. 5 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.”

55. Art. 9 din Codul de procedură civilă:

„Instanței judecătorești îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, ale cărui limite și al cărui conținut sunt stabilite de prezentul cod și de alte legi. Instanța judecătorească explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntâmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărâri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, informează părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuția părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege.”

56. Art. 61 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Participanții la proces sunt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Instanța judecătorească pune capăt oricărui abuz de aceste drepturi dacă prin abuz se urmărește tergiversarea procesului sau inducerea sa în eroare.”

57. Art. 20 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova:

„Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.”

58. Art. 2 alin. (1)-(7) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei nr. 87 din 21 aprilie 2011:

„Orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă. Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului

(denumită în continuare reclamant). Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat. Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant. Organul care reprezintă statul în instanță de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.”

59. Art. 4 alin. (1)-(3) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei nr. 87 din 21 aprilie 2011:

„Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.”

60. Art. 5 alin. (1)-(2) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei nr. 87 din 21 aprilie 2011:

„În urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată. La constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată poate decide că simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral.”

61. Art. 2036 alin. (1)-(5) din Codul civil:

„În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege. Dacă legea nu prevede altfel, simpla constatare a încălcării unui drept sau interes recunoscut de lege fără plata de despăgubiri oferă satisfacție echitabilă persoanei vătămate doar când aceasta corespunde cu natura dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat și persoana vătămată astfel va putea obține o valoare

nepatrimonială superioară prejudiciului moral suferit. Dreptul la despăgubire pentru atingerile aduse drepturilor personale nepatrimoniale poate fi cesionat numai în cazul în care a fost stabilit printr-o tranzacție sau printr-o hotărâre judecătorească definitivă.”

62. Art. 2037 alin. (1)-(3) din Codul civil:

„Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

63. Cu referire la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată reține că decizia Curții de Apel Centru din 25 februarie 2025 a fost expediată participanților la proces la 18 iulie 2025, iar recursurile Procuraturii Generale și ale Ministerului Justiției au fost depuse la 21 august 2025 și, respectiv, la 28 august 2025, cu respectarea termenului prevăzut de art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

64. Prin prisma dispozițiilor art. 444 din Codul de procedură civilă, la caz, examinarea cauzei civile în ordine de recurs s-a realizat fără înștiințarea și audierea participanților la proces.

65. Completul de judecată reține că obiectul litigiului dedus judecății în prezenta cauză constă în determinarea caracterului rezonabil al duratei procedurii penale nr. 2014190026, în cadrul căreia ÎM „Fortagro-Com” SRL a fost recunoscută în calitate de parte vătămată și parte civilă, și, subsecvent, în stabilirea întinderii reparației pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la examinarea cauzei într-un termen rezonabil, garantat de art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și reglementat prin Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011. În aplicarea acestor norme, instanța de recurs este chemată să verifice dacă instanța de apel a apreciat corect criteriile legale incidente și dacă suma acordată cu titlu de prejudiciu moral răspunde exigențelor unei satisfacții echitabile, reale și proporționale.

66. Analizând criticile formulate în cererile de recurs prin prisma rolului instanței supreme de asigurare a aplicării uniforme a legii, Completul de judecată

al Curții Supreme de Justiție constată că criticile recurențelor privind cuantumul satisfacției echitabile sunt întemeiate în sensul art. 432 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, fiind necesară intervenția instanței de recurs în vederea aplicării uniforme a criteriilor de individualizare a prejudiciului moral acordat în temeiul Legii nr. 87/2011.

67. Inițial, Completul de judecată reține că instanțele ierarhic inferioare au constatat în mod întemeiat încălcarea dreptului reclamantei la judecarea cauzei într-un termen rezonabil. Or, din materialele cauzei rezultă că urmărirea penală în cauza nr. 2014190026 a fost pornită la 15 ianuarie 2014. ÎM „Fortagro-Com” SRL a fost recunoscută în calitate de parte vătămată la 6 septembrie 2017 și de parte civilă la 20 octombrie 2017, iar acțiunea întemeiată pe Legea nr. 87/2011 a fost depusă la 8 august 2023. Astfel, procedura relevantă pentru examinarea pretențiilor reclamantei s-a desfășurat pe parcursul unei perioade de aproximativ șase ani.

68. Completul de judecată reține că aprecierea caracterului rezonabil al duratei procedurii presupune examinarea circumstanțelor concrete ale cauzei, prin raportare la complexitatea acesteia, comportamentul participanților, conduita autorităților și importanța procesului pentru persoana interesată. Prin urmare, durata procedurii nu poate fi evaluată exclusiv printr-un calcul cronologic, dar nici justificată numai prin invocarea generală a complexității investigațiilor.

69. În speță, conexarea mai multor cauze penale, numărul infracțiunilor investigate și volumul acțiunilor procesuale relevă o complexitate care trebuie luată în considerare. Totuși, aceste împrejurări nu explică în integralitate durata procedurii și nu înlătură obligația autorităților de a organiza și desfășura investigațiile cu diligența necesară.

70. Sub acest aspect, Completul de judecată observă că, prin încheierea Judecătoriei Cahul, sediul Central, din 5 martie 2021, menținută prin decizia Curții de Apel Cahul din 17 mai 2021, au fost declarate nule ordonanțele din 19 septembrie 2020 și 22 octombrie 2020, fiind dispusă reluarea urmăririi penale și obligarea procurorului să înlătore încălcările constatate. În consecință, perioada aferentă contestării acestor acte nu poate fi atribuită exclusiv reclamantei, care a urmărit remedierea deficiențelor procedurii.

71. De asemenea, caracterul îndelungat al investigațiilor și necesitatea accelerării acestora au fost semnalate chiar de organul de urmărire penală. Nota din 1 august 2020 și răspunsurile din 15 iulie 2021 și 11 noiembrie 2021 relevă necesitatea întreprinderii unor măsuri pentru urgentarea urmăririi penale și înlăturarea omisiunilor constatate. Aceste împrejurări susțin concluzia că prelungirea procedurii nu a fost determinată numai de complexitatea cauzei.

72. Nu poate fi reținut argumentul recurențelor potrivit căruia transferarea cauzei între diferite organe de urmărire penală ar exclude responsabilitatea statului pentru durata procedurii. Organizarea activității acestor autorități și repartizarea competențelor între ele țin de responsabilitatea statului și nu pot justifica, prin ele însele, prelungirea excesivă a investigațiilor.

73. Referitor la întocmirea rechizitoriului la 7 august 2023 și expedierea cauzei spre examinare Judecătorei Comrat, sediul Central, Completul de judecată reține că finalizarea urmăririi penale este relevantă pentru delimitarea acestei etape procesuale. Totuși, această împrejurare nu înlătură eventualele întârzieri deja produse și nu echivalează cu soluționarea acțiunii civile formulate în cadrul procesului penal. Prin urmare, critica privind lipsa unei soluții trebuie examinată prin această distincție, fără a deduce că trimiterea cauzei în judecată exclude încălcarea termenului rezonabil.

74. Argumentul Procuraturii Generale privind inaplicabilitatea art. 6 § 1 din Convenție sub aspect penal nu conduce la respingerea acțiunii. Reclamanta nu invocă garanțiile aferente unei acuzații penale îndreptate împotriva sa, ci durata procedurii în cadrul căreia a formulat pretenții civile. Fiind recunoscută în calitate de parte civilă, interesul său privește determinarea și valorificarea unor drepturi patrimoniale, astfel încât aprecierea termenului rezonabil se raportează la componenta civilă a procedurii.

75. În aceste condiții, Completul de judecată nu identifică temei pentru a interveni asupra concluziei instanțelor ierarhic inferioare referitoare la existența încălcării dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil.

76. În același sens, Completul de judecată constată că argumentul recurentului Ministerul Justiției privind lipsa unui prejudiciu moral real nu poate fi acceptat. În materia reglementată de Legea nr. 87/2011, prejudiciul moral derivat din durata excesivă a procedurilor este prezumat prin însăși natura atingerii aduse dreptului garantat de art. 6 § 1 din Convenție, urmând ca întinderea satisfacției echitabile să fie stabilită de instanță printr-o apreciere *in concreto*, în funcție de durata încălcării, importanța litigiului, conduita autorităților și consecințele rezonabil deduse asupra stării persoanei vătămate. Or, o procedură ce durează timp de șase ani generează reclamantei o stare continuă de incertitudine în gestionarea activității societății și în valorificarea drepturilor sale patrimoniale.

77. În privința existenței prejudiciului moral, nu poate fi reținută susținerea potrivit căreia reclamanta era obligată să îl demonstreze în condițiile obișnuite ale răspunderii civile. Potrivit art. 4 alin. (1) din Legea nr. 87/2011, sarcina probării lipsei încălcării termenului rezonabil și a lipsei suportării unui prejudiciu moral

revine Ministerului Justiției. Această regulă nu scutește însă instanța de obligația de a individualiza despăgubirea și de a motiva cuantumul acordat.

78. Prin urmare, Completul de judecată confirmă concluzia instanței de apel privind existența încălcării dreptului ÎM „Fortagro-Com” SRL la examinarea cauzei într-un termen rezonabil, astfel încât soluția de admitere a acțiunii sub acest aspect este legală și întemeiată, iar argumentele recurențelor urmează a fi respinse.

79. Sub aspectul cuantumului reparației morale, însă, Completul de judecată consideră că suma de 1 000 000 lei acordată ÎM „Fortagro-Com” SRL de instanța de apel, prin majorarea despăgubirii de 50 000 lei stabilite de prima instanță, este disproporționată în raport cu circumstanțele concrete ale cauzei și cu criteriile de individualizare prevăzute de art. 2 alin. (6) din Legea nr. 87/2011 și art. 2037 din Codul civil. Deși instanța de apel a justificat necesitatea acordării unei satisfacții pecuniare, aceasta nu a motivat suficient majorarea despăgubirii și nu a acordat o pondere suficientă împrejurării că durata totală a procedurii nu a fost determinată exclusiv de conduita autorităților.

80. Importanța bunurilor revendicate și interesul economic al reclamantei justifică acordarea unei compensații, dar nu permit echivalarea prejudiciului moral produs prin durata procedurii cu valoarea bunurilor ori cu eventualele pierderi rezultate din imposibilitatea folosirii acestora. Prezenta acțiune are ca obiect repararea consecințelor încălcării termenului rezonabil, iar nu repararea prejudiciului patrimonial invocat în cauza penală.

81. La stabilirea despăgubirii, Completul de judecată ia în considerare durata de aproximativ șase ani a procedurii relevante pentru reclamantă, deficiențele constatate în desfășurarea investigațiilor și importanța soluționării pretențiilor civile. Totodată, se ține cont de complexitatea reală a cauzei, de efectuarea unor acțiuni procesuale pe parcursul acesteia și de faptul că durata totală nu poate fi asimilată integral unei perioade de inactivitate imputabile autorităților. Aceste împrejurări justifică acordarea unei satisfacții pecuniare, însă nu relevă existența unor consecințe nepatrimoniale de o asemenea intensitate încât să justifice cuantumul de 1 000 000 lei.

82. Potrivit jurisprudenței CEDO, satisfacția echitabilă trebuie să fie proporțională și rezonabilă, evitându-se atât îmbogățirea nejustificată a reclamantului, cât și sarcinile excesive asupra statului.

83. Completul de judecată apreciază că suma de 20 000 lei este rezonabilă și asigură o despăgubire echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat ÎM „Fortagro-Com” SRL ca urmare a încălcării dreptului la judecarea cauzei într-un termen

rezonabil. Acest quantum este stabilit în conformitate cu prevederile Legii nr. 87/2011 și ale Convenției, reflectând un quantum just și echilibrat al despăgubirii.

84. La stabilirea acestui quantum, Completul de judecată ține cont și de practica Curții Supreme de Justiție pentru cauze similare, în temeiul Legii nr. 87/2011 (deciziile nr. [2ra-1788/22](#) din 10 noiembrie 2023, [2ra-1420/23](#) din 10 iulie 2025) reflectând atât echitatea, cât și jurisprudența internă și europeană privind protecția drepturilor persoanelor afectate de proceduri îndelungate.

85. Prin urmare, decizia Curții de Apel Centru din 25 februarie 2025 urmează a fi modificată prin micșorarea quantumului despăgubirii pentru prejudiciul moral acordate ÎM „Fortagro-Com” SRL, prin reducerea acestuia de la 1 000 000 lei la 20 000 lei, sumă considerată rezonabilă, proporțională cu circumstanțele cauzei și având caracter compensatoriu, cu menținerea deciziei în rest.

86. În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Modifică decizia din 25 februarie 2025 a Curții de Apel Centru, în partea quantumului despăgubirilor pentru prejudiciul moral, prin reducerea acestuia de la 1.000.000 (un milion) lei la 20 000 (douăzeci mii) lei.

În rest, decizia din 25 februarie 2025 a Curții de Apel Centru, pronunțată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea Mixtă „Fortagro-Com” SRL împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral, se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Diana Stănilă

Judecători

Ana Cucerescu

Gheorghe Stratulat